

Epilepsie

en koortsstuipen bij kinderen

Jonge kinderen zijn bij koorts gevoelig voor stuipen. Ongeveer twee tot vijf procent van de kinderen tussen de drie maanden en vijf jaar heeft weleens een koortsstuip. In deze uitgave leest u over de achtergrond van koortsstuipen, hoe u ze kunt herkennen en wat u zelf bij een koortsstuip kunt doen.

We spreken in deze tekst over 'uw kind' maar deze informatie is uiteraard ook bedoeld voor (professionele) verzorgers, begeleiders of anderen die met kinderen met koortsstuipen of met epilepsie te maken hebben.

U krijgt deze informatie gratis aangeboden. Het Epilepsiefonds vindt het belangrijk om iedereen zo goed mogelijk te informeren over epilepsie. Wij krijgen geen subsidie van de overheid en zijn volledig afhankelijk van giften. Daarom hebben wij uw steun nodig. [Helpt u mee?](#)

Koortsstuipen: de hoofdlijnen

Een koortsstuip is een epileptische aanval die alleen optreedt tijdens koorts of vlak voordat de koorts ontstaat. De koortsstuip treedt het meest op bij kinderen tussen de drie maanden en vijf jaar. De hersenen van kinderen zijn nog niet volgroeid en daarom gevoeliger voor koorts. Een koortsstuip betekent niet dat het kind epilepsie heeft of krijgt. Als een kind later toch epilepsie heeft, komt dit omdat het kind die aanleg al had; de koortsstuip was de eerste uiting van die aanleg. Over het algemeen is er geen reden tot ongerustheid bij een koortsstuip, hoe angst-aanjagend deze er ook uit kan zien. De koortsstuip richt geen schade aan in de hersenen. Slechts twee procent van de kinderen met koortsstuipen krijgt epilepsie. Alleen bij koortsstuipen met bepaalde kenmerken kan dit percentage oplopen tot tien procent. Neem bij een eerste koortsstuip altijd contact op met de huisarts en maak afspraken over wat u moet doen bij een eventueel volgende koortsstuip. Ook is het belangrijk te weten wanneer u medicatie moet toedienen om de koortsstuip af te breken als deze niet vanzelf stopt. Als een koortsstuip optreedt bij een infectie is het bovendien belangrijk dat de onderliggende reden van de koorts wordt vastgesteld en zo nodig wordt behandeld. Bespreek deze zaken en eventuele andere vragen met uw arts.

Koortsstuipen bij kinderen

Kinderen kunnen bij koorts een koortsstuip krijgen. Dat komt omdat de hersenen bij kinderen nog niet volgroeid zijn. Daardoor kan de functie van de hersenen makkelijk ontregeld raken onder bijzondere omstandigheden, zoals bij koorts. Koortsstuipen komen vaker voor bij kinderen bij wie in de naaste familie meer kinderen koortsstuipen hebben (gehad). Voor de meeste ouders is een koortsstuip een zeer angstaanjagende gebeurtenis. Koortsstuipen laten echter geen beschadiging achter in de hersenen. Kinderen met koortsstuipen ontwikkelen zich, net als andere kinderen, meestal normaal.

Wanneer ontstaat een koortsstuip?

De koortsstuip treedt op bij aandoeningen die met koorts gepaard gaan. De lichaamstemperatuur is 38°C of hoger. Een enkele maal is er nog geen koorts maar stijgt de temperatuur pas in de uren na de aanval. Bij alle ziekten met koorts kunnen stuipen optreden, maar ze komen meestal voor bij infecties aan de luchtwegen, neus, keel, oren of darmen, of bij (virale) infecties, waarbij soms een rode huiduitslag (exantheem) voorkomt. Vroeger traden koortsstuipen na inenting veel vaker op dan nu. Dat risico is sterk afgenomen doordat de vaccins zijn verbeterd. (Zie ook de folder Epilepsie en inenting bij kinderen van het Epilepsiefonds.)

Hoe herkent u een koortsstuip?

Een koortsstuip is een epileptische aanval die alleen bij koorts optreedt. Een 'gewone' koortsstuip, ook wel typische koortsstuip genoemd, duurt gemiddeld enkele minuten en nooit langer dan tien minuten. Het kind verliest het bewustzijn, gaat schokken terwijl het gezicht bleek, grauw of blauw wordt. De ademhaling verloopt oppervlakkig, stotend en kan ook kortdurend stoppen. De aanval is over als het schokken is gestopt. Het kind kan daarna nog een tijdje heel diep slapen en slap zijn.

Wat kunt u zelf doen bij een koortsstuip?

Het is belangrijk dat u niet in paniek raakt en goed kijkt wat uw kind doet. Bij een eerste koortsstuip moet u altijd contact opnemen met de huisarts. Houd, als het mogelijk is, de tijd in de gaten. Bescherm het hoofd, maak strakke

kleding los, houd de bewegingen van uw kind niet tegen en leg het kind na de aanval op de zij. De arts zal als het nodig is, proberen de koortsstuip te onderdrukken. Daarnaast zal de arts op zoek gaan naar de oorzaak van de koorts en de achterliggende ziekte behandelen voor zover dat mogelijk is. Overleg met uw arts wat u moet doen bij een eventueel volgende aanval.

Wat moet u doen als een koortsstuip niet stopt?

Bij een eerste koortsstuip moet u altijd contact opnemen met de huisarts, ook als de koortsstuip binnen tien minuten is gestopt. De huisarts zal met u overleggen wat u moet doen bij een eventueel volgende koortsstuip. Meestal spreekt de arts af dat u na vijf minuten noodmedicatie mag toedienen die de stuip kan stoppen. Meestal is dit een rectiole. Een rectiole is een kleine tube met een vloeistof met diazepam (Stesolid®). Deze tube dient u rectaal toe, dat wil zeggen via de anus. Als de rectiole binnen tien minuten niet werkt, moet u 112 bellen. In plaats van een rectiole wordt tegenwoordig ook wel midazolam neusspray toegepast.

Wanneer dient u medicatie toe die de aanval stopt?

Overleg met uw arts na hoeveel tijd u de noodmedicatie mag toedienen bij een koortsstuip. Meestal is dit na vijf minuten. Binnen tien minuten na het toedienen van de noodmedicatie moet de aanval stoppen. Als het middel binnen tien minuten niet werkt, moet u 112 bellen. De aanval is niet over als het schokken door blijft gaan. Het kind kan nog wel een tijdje diep slapen en slap zijn na de aanval. Hoewel een koortsstuip meestal vanzelf stopt, zijn er uitzonderingen. Als de aanval door blijft gaan, kunnen er complicaties optreden. Daarom dient u 112 te bellen als de aanval tien minuten na toedienen van de noodmedicatie nog niet is gestopt.

Bij de noodmedicatie zit een handleiding voor het toedienen ervan. Lees deze direct goed door als u het middel bij de apotheek hebt gehaald, zodat u weet hoe u deze moet toedienen als dat nodig mocht zijn. U kunt noodmedicatie op een droge plaats bij kamertemperatuur bewaren en zelf toedienen als het nodig is. Controleer de houdbaarheidsdatum op de verpakking, want de neusspray is slechts kort houdbaar.

Kunt u koortsstuipen voorkomen?

Als een kind eenmaal een koortsstuip heeft gehad, is de kans op herhaling ongeveer 35 procent. Vroeger dacht men dat het toedienen van koortswerende middelen als paracetamol aan zieke kinderen, een koortsstuip kon voorkomen. Uit onderzoeken is echter gebleken dat dit niet helpt. Wel kan paracetamol ervoor zorgen dat het kind zich minder ziek voelt. Als u paracetamol geeft, is het beter dit om de vier tot zes uur te geven (zetpillen om de acht uur) totdat de koorts over is. Als paracetamol niet volgens dit schema wordt gegeven, kan de temperatuur gaan schommelen waardoor juist koortsstuipen kunnen worden uitgelokt. Aspirine mag niet aan kinderen worden gegeven omdat zij daar ernstige complicaties van kunnen krijgen.

Is verder onderzoek nodig?

Bij een typische koortsstuip zal uw huisarts meestal geen verder onderzoek aanraden. Wel moet worden beoordeeld of de koorts een uiting is van een ziekte die moet worden behandeld, zoals bijvoorbeeld een hersenvliesontsteking. Bij atypische koortsstuipen of als koortsstuipen zich vaak herhalen, zal de huisarts u doorverwijzen naar een kinderarts of kinderneuroloog voor verder (neurologisch) onderzoek.

Kan een koortsstuip in epilepsie overgaan?

Een koortsstuip betekent niet dat het kind epilepsie heeft. Een koortsstuip is een epileptische aanval die alleen bij koorts optreedt. Buiten de koorts heeft het kind geen aanvallen. De kinderen die later epilepsie krijgen, dus aanvallen zonder koorts, hadden al aanleg voor epilepsie voordat de koortsstuip optrad. De koortsstuip was dan het eerste verschijnsel. Het is dus niet zo dat de koortsstuip de epilepsie veroorzaakt. Slechts twee procent van de kinderen met gewone (typische) koortsstuipen krijgt later epilepsie. Dit is even vaak als bij kinderen zonder koortsstuipen. Dit percentage neemt toe tot ongeveer tien procent als:

- de ontwikkeling van het kind al vóór de koortsstuip vertraagd verliep;
- epilepsie in de familie voorkomt;
- het een atypische koortsstuip was.

Atypische koortsstuipen hebben één of meer van de volgende kenmerken:

- Ze duren langer dan tien minuten.
- De spierschokken zijn niet symmetrisch, maar alleen in één lichaamshelft. Soms zijn er zelfs heel andere aanvallen waarbij het kind staart, niet meer reageert en smakbewegingen maakt.
- Er is meer dan één koortsstuip per koortsperiode.
- De dokter vindt bij lichamelijk-neurologisch onderzoek afwijkingen (zoals een eenzijdige verlamming of kenmerken van spasticiteit).

Is verdere behandeling nodig en kan hiermee epilepsie worden voorkomen?

Na een enkele typische ('gewone') koortsstuip is de kans op epilepsie niet groter dan bij andere kinderen. Aan kinderen die wel een verhoogd risico hebben, werd vroeger weleens medicatie tegen epilepsie gegeven. Tegenwoordig is bekend dat deze medicijnen niet voorkomen dat een kind later epilepsie krijgt. Ook hebben ze maar een zwak effect in het onderdrukken van de koortsstuipen. Bovendien geven deze medicijnen bij jonge kinderen vaak bijwerkingen, zoals gedragsproblemen. Daarom worden deze medicijnen nog maar bij hoge uitzondering gebruikt, bijvoorbeeld als er heel vaak koortsstuipen optreden en/of de koortsstuipen erg lang duren en niet op noodmedicatie reageren. Onderzoek door een specialist is gewenst als er vaak koortsstuipen optreden, de koortsstuipen lang duren, of wanneer er aanvallen optreden zonder koorts.

Over epilepsie

In Nederland hebben ongeveer 120.000 mensen epilepsie. Wat is het? Wie krijgt het? En is epilepsie te genezen?

In Nederland hebben ongeveer 120.000 mensen epilepsie. Dit betekent dat ongeveer 1 op de 150 mensen epilepsie heeft. Veel mensen weten weinig of niks over de aandoening epilepsie. Epilepsie uit zich meestal in aanvallen. De bekendste aanval is de tonisch-clonische aanval, ook wel insult, toeval of grote aanval genoemd. Maar er zijn nog veel andere soorten aanvallen.

In het algemeen geldt:

- Iedereen kan op elke leeftijd epilepsie krijgen.
- Epilepsie komt bij kinderen en ouderen het vaakst voor.
- Bij meer dan de helft van de mensen met epilepsie is de oorzaak onbekend.
- Veel mensen met epilepsie kunnen door de juiste medicijnen aanvalsvrij worden. De omgeving merkt om die reden vaak niet eens dat iemand epilepsie heeft.
- Soms kan epilepsie overgaan, waarna de behandeling in sommige gevallen kan worden afgebouwd.
- In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld als medicatie onvoldoende effect heeft, kan de bron van de epilepsie in de hersenen (de epileptische haard) operatief worden weggenomen.
- Epilepsie komt relatief vaak voor bij mensen met een verstandelijke beperking, maar de meeste mensen met epilepsie hebben helemaal geen beperkingen op school of in de maatschappij.

Meer weten?

Het Epilepsiefonds geeft voorlichting over epilepsie in de vorm van (mondelinge) informatie en advies, ondersteund door een groot assortiment folders, brochures, boekjes en filmmateriaal. Daarnaast is veel informatie te vinden op www.epilepsie.nl. Bij het Epilepsiefonds kunt u voorlichtingsmateriaal bestellen. Wij gaan zorgvuldig om met ons geld. Daarom laten wij niet al ons materiaal drukken, maar u kunt veel van onze folders en brochures downloaden van onze website.

Epilepsie Infolijn 030 634 40 64

U kunt de Epilepsie Infolijn voor uiteenlopende zaken bellen, of het nu gaat om algemene informatie over epilepsie of een persoonlijk gesprek. De Epilepsie Infolijn is bereikbaar van maandag tot en met vrijdag tussen 9.30 en 16.00 uur.

Epilepsie Magazine

Wilt u meer weten over epilepsie en op de hoogte blijven van het laatste epilepsienieuws? Neem dan een abonnement op Epilepsie Magazine. Dit magazine verschijnt vier keer per jaar en bevat artikelen over wetenschappelijk onderzoek, ervaringsverhalen van mensen met epilepsie en hun omgeving, medische achtergrondinformatie en nieuws. Abonnees ontvangen het kwartaalblad voor € 20,- per jaar. U kunt ook eenmalig een proefnummer aanvragen. Kijk op www.epilepsie.nl of bel de Epilepsie Infolijn.

Patiëntenorganisatie

Het Epilepsiefonds ondersteunt de Epilepsie Vereniging Nederland, de landelijke patiëntenorganisatie voor mensen met epilepsie en hun omgeving. Voor meer informatie kunt u kijken op www.epilepsievereniging.nl.

Helpt u mee?

Wij krijgen geen subsidie van de overheid en zijn volledig afhankelijk van giften. U kunt ons werk op verschillende manieren steunen:

1. Word donateur

Steun ons werk met een bedrag naar keuze. Machtig het Epilepsiefonds een bepaald bedrag periodiek van uw rekening af te schrijven. Kijk op www.epilepsie.nl/doneer.

2. Eenmalige gift

Ook uw eenmalige gift is uiteraard meer dan welkom. U kunt uw bijdrage overmaken naar het rekeningnummer (IBAN) NL83 INGB 0000 2221 11 ten name van het Epilepsiefonds in Houten. Kijk op www.epilepsie.nl/doneer.

3. Help mee met de landelijke collecte

Wij kunnen uw hulp als collectant goed gebruiken. Hoe meer collectanten, hoe meer geld er opgehaald kan worden voor mensen met epilepsie. Wilt u ook een paar uur **collecteren**? De collecteweek is ieder jaar begin juni.

4. Ga mee als vrijwilliger met de vakantie-reizen

Jaarlijks gaan rond de 350 kinderen en volwassenen met epilepsie mee met een vakantie-reis van het Epilepsiefonds. Zij zijn afhankelijk van vrijwilligers die hen begeleiden tijdens een vakantie-reis. Wilt u een weekje mee als **vrijwilliger**? Vraag dan het informatiepakket aan over vrijwilligerswerk voor de vakantie-reizen.

5. Organiseer een actie

Bent u sportief, creatief of op wat voor manier dan ook actief? Start dan uw eigen actie en organiseer bijvoorbeeld een etentje voor vrienden, laat u sponsoren tijdens een hardloopwedstrijd of haal de zolder leeg en verkoop uw spullen op de rommelmarkt. Voor meer informatie kunt u kijken op www.epilepsie.nl/acties.

Bel met 030 634 40 63 of kijk op www.epilepsie.nl

Over het Epilepsiefonds

Het Epilepsiefonds is het oudste gezondheidsfonds van Nederland. Het fonds is ooit begonnen als De Macht van het Kleine in 1893 en zet zich al meer dan 125 jaar in voor mensen met epilepsie. Het fonds heeft al jaren het CBF-keur voor goede doelen en staat geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit betekent dat uw gift aan het Epilepsiefonds fiscaal aftrekbaar is.

Het Epilepsiefonds draagt bij aan het beter begrijpen en behandelen van de aandoening epilepsie. Ook werken we mee aan een betere zorg en een beter leven voor mensen met epilepsie. Het fonds investeert in wetenschappelijk onderzoek dat bijdraagt aan een volledig beeld van de aandoening en genezing dichterbij brengt. Verder geven we voorlichting op maat over epilepsie. Aan mensen met epilepsie, hun directe omgeving en ook aan het algemeen publiek. En we verlenen onder bepaalde voorwaarden financiële hulp aan organisaties in de epilepsiezorg en aan mensen die als gevolg van hun aandoening voor extra uitgaven komen te staan. Voor mensen met epilepsie die niet zonder begeleiding met vakantie kunnen, organiseren we speciale vakantie-reizen.

Voor ons werk voor mensen met epilepsie hebben wij geld nodig en de overheid geeft hiervoor geen subsidie. Daarom brengt het Epilepsiefonds door het houden van bijvoorbeeld de jaarlijkse collecte zelf geld bijeen. Ook donateurs dragen hun steentje bij.

Epilepsiefonds
Postbus 270
3990 GB HOUTEN

tel 030 634 40 63
info@epilepsiefonds.nl

IBAN: NL83 INGB 0000 2221 11

© Epilepsiefonds, december 2014

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van Hans Stroink, kinderneuroloog bij het Canisius-Wilhelmina Ziekenhuis in Nijmegen. Is deze uitgave ouder dan drie jaar, informeert u dan bij het Epilepsiefonds of er een nieuwe versie bestaat.

Het Epilepsiefonds heeft deze informatie met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld, maar kan geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de juistheid, volledigheid en actualiteit ervan.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Epilepsiefonds.